

УДК 330.81/83(100=161.2)

Поліусевич Ю.Г., канд. екон. наук, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СТУПІНЬ ДОСЛІДЖЕНОСТІ НАУКОВОГО ДОРОБКУ ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ ВЧЕНИМИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Подано комплексний аналіз поглядів сучасних вчених щодо наукової значущості праць економістів українського зарубіжжя та визначено ступінь дослідженості їхнього наукового доробку сучасними вченими. Розглянуто взаємозв'язок вітчизняних науково-дослідних установ і зарубіжних наукових осередків.

Ключові слова: українське зарубіжжя, економісти-емігранти, наукові осередки, кооперація, фінанси, господарська система, економічна думка, історичний досвід.

Економічна думка українського зарубіжжя становить вагомий пласт як у світовій, так і в українській економічній теорії, а праці її представників істотно доповнюють теоретичні та практичні дослідження з проблем економіки. На сьогодні вивчення спадщини економістів-емігрантів значно збагачує сучасну українську історико-економічну науку не тільки різноманіття їхніх праць, але й інтелектуальним потенціалом зарубіжних вчених.

Науковий доробок української діаспори і досі залишається недостатньо дослідженим, особливо у сфері економіки. Найгрунтовніший аналіз з цих питань належить Національному університету «Острозька академія». Керівництвом науково-дослідної установи було налагоджено зв'язки з такими науковими осередками за кордоном, як: Українська вільна академія наук у США та Канаді, Науковим товариством імені Тараса Шевченка в Європі, Канаді, США та ін. З результатами діяльності академії можна ознайомитись у таких періодичних виданнях, як «Наукові записки», «Українська діаспора: проблеми дослідження». Значний внесок у дослідження праць економістів-емігрантів також зробили Л. Горкіна, М. Чумаченко, Б. Сікора, П. Леоненко та ряд інших вчених.

З огляду на це, **мета статті** – з'ясувати ступінь дослідженості економічної думки українського зарубіжжя ХХ ст. сучасними вченими для посилення та доповнення історико-економічної науки їх працями.

Лише з розпадом Радянського Союзу та формуванням незалежної Української держави праці економістів українського зарубіжжя стали відкритими для досліджень істориків-економістів не лише в Україні, але й в інших республіках СРСР. З'являється цілий ряд робіт, присвячених аналізу наукової спадщини вчених-емігрантів, у тому числі й економістів.

Українські дослідники в основному спираються на аналіз праць представників саме українського зарубіжжя (тобто тих, хто працював в українських науково-освітніх закладах і не раз публікував результати своїх досліджень українською мовою).

Подібні праці з'являються вже на початку 90-х років ХХ ст. і належать вченим України (таким як Н. Петровська, Л. Горкіна, М. Чумаченко, С. Злупко), а також представникам української діаспори (таким як Б. Винар, І.-С. Коропецький). З'являються також в Україні й дисертаційні роботи, присвячені як окремим вченим українського зарубіжжя, так і українським науково-дослідним і освітнім осередкам за кордоном. Зокрема, це праці В. Трошинського,

А. Шевченка, В. Євтуха, Л. Васильєвої, Я. Калакури, П. Кононенка, Л. Токаря, О. Нагірняка, Т. Горбаня, Ю. Макара, Т. Лупула, О. Сича, С. Федуняка, П. Катеринчук та інших.

Необхідно також підкреслити, що в сучасній Україні є декілька наукових інститутів, які досліджують спадщину українського зарубіжжя. Серед них першим слід згадати Інститут досліджень діаспори, який заснований у Києві у 1994 р. Вченими Інституту було ґрунтовно опрацьовано велику кількість архівних, статистичних, монографічних та інших джерел з українознавства та видань щодо науково-дослідних осередків українського зарубіжжя. Результатом цієї великої праці стала публікація атласу «Українці у світі», інформаційних каталогів «Закордонне українство», «Українські організації в країнах Заходу», а також бібліографічного покажчика «Українське зарубіжжя».

Не можна залишити поза увагою й Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, сформований у 1940 р. на основі секції Наукового товариства імені Шевченка, до кола досліджень якого входить вивчення політичної історії української еміграції та її впливу на утворення державності в Україні. За роки незалежності ця наукова установа неодноразово проводила наукові конференції, де розглядалися зазначені проблеми, результати досліджень висвітлювались у збірниках «Українська еміграція: історія і сучасність».

При Інституті соціології НАН України було створено відділ дослідження української діаспори (1993 р.), який займається дослідженням сучасного становища українських емігрантів у різних країнах світу. Особливий інтерес вчених викликають проблеми збереження та практичної реалізації української етнічності на чужині, а також визначення взаємозв'язку між представниками українського зарубіжжя та Україною.

Отже, зацікавленість дослідженням спадщини української діаспори постійно зростає і є непоодиноким випадком, про що й свідчить відкриття специфічних відділів та окремих інститутів.

Великий внесок у дослідження української діаспори зробила Острозька академія. При ній було створено Інститут дослідження української діаспори на чолі з А.Є. Атаманенко, який розпочав свою діяльність з 2002 р. Метою діяльності цієї установи є дослідження наукової та творчої спадщини вчених українського зарубіжжя, а також налагодження зв'язків з його сучасними представниками. Основними напрямками наукових досліджень цієї установи є:

- опрацювання наукових проблем, пов'язаних з вивченням різних аспектів життя української діаспори, видання наукових збірників, монографічних і довідкових видань;
- розробка навчальних програм і університетських лекційних курсів, пов'язаних з різними аспектами життя та діяльності діаспори;
- співпраця з українськими установами та університетами у вивченні проблем, пов'язаних з життям і діяльністю закордонного українства;
- формування наукової бібліотеки й архіву.

Інститут підтримує тісний науковий зв'язок з Канадським інститутом українських студій, Українською вільною академією наук у Канаді та США, закордонним відділенням Наукового товариства імені Шевченка та ін., що дозволяє охопити більшу джерельну базу та ґрунтовніше висвітлювати наукові й творчі надбання представників українського зарубіжжя.

Видавнича діяльність Інституту представлена матеріалами конференцій «Українська діаспора: проблеми дослідження», журналами «Наукові записки», а також публікацією праць представників української діаспори, зокрема «Спогади» відомого вченого-історика Н. Полонської-Василенко, збірник праць О. Оглоблина з української історіографії та ін. У 2006 р. в Острозькій академії при Інституті дослідження української діаспори була створена кафедра історії української діаспори.

У сучасній українській науковій літературі чітко виокремилися декілька напрямів у дослідженні вітчизняного зарубіжжя. По-перше, це дослідження, які мають загальний характер,

тобто вивчення життя емігрантів як історичного й суспільно-політичного явища, а також створення та розвиток українських науково-дослідних і навчальних установ.

Одним із перших в Україні, хто проаналізував причини, шляхи, склад та соціально-правове становище української діаспори був В. Трошинський. У своїй праці «Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-правове явище» (1994) [1] автор на основі архівних матеріалів ґрунтовно дослідив політичні процеси, які відбувалися безпосередньо в українській еміграції. Він зміг виявити специфічні риси, шляхи та методи діяльності політичних партій, встановити причини суперечностей між ними та показати їх вплив на українську еміграцію й на Україну того періоду. В. Трошинський не погоджувався з ототожненням російської та української еміграції, яке прослідковувалося ще у радянській літературі, і характеризував українську еміграцію як національно-політичну, тоді як російську він визначав як соціально-політичну. Автор подає досить ґрунтовний аналіз соціально-правового становища української еміграції, визначає її політичне місце, але зовсім не розглядає питання організації наукових досліджень і тих установ, що забезпечували останні.

У монографії В. Піскун «Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ ст.)» (2006) [2] на основі закордонних публікацій й архівних даних досліджуваного періоду аналізується соціальний аспект пристосування українських емігрантів до нових умов життя, висвітлюється їх ставлення до національної самоідентифікації, досліджуються шляхи їх власної самореалізації та політичної мотивації.

І ця праця є історико-політичною, адже, даючи яскраву картину емігрантського життя, збереження національної самоідентифікації, автор ніяким чином не розглядає проблем наукових, у тому числі й економічних досліджень.

Велика кількість праць сучасних українських вчених присвячена історії української діаспори в чітко визначених країнах, тобто має територіальні обмеження: дисертація В.І. Стремидло «Друга хвиля української еміграції в Чехословаччині (20–30-ті роки ХХ ст.)» (1994), А.А. Криськова «Українська еміграція міжвоєнного періоду у Чехословаччині (1919–1939 рр.)» (1997), О.Ю. Галай «Науково-педагогічна діяльність української еміграції в Чехословаччині в міжвоєнний період (1919–1939 рр.)» (1998) та ін.

Праці зазначених авторів, в яких розглядається життя української еміграції в певних країнах, одночасно дають можливість розкрити й характер тих науково-освітніх установ української діаспори, що мали місце в згаданих ними країнах, насамперед, в Чехословаччині, у тому числі й тих, які вели економічні дослідження, але цей напрям згаданими авторами, по суті, не розглядається.

Дисертаційна робота Т.В. Гришук «Зарубіжне українознавство як фактор цивілізаційного діалогу (роль і внесок західної діаспори)» (2011) [3], охоплює діяльність науково-дослідних осередків США та Канади, обґрунтовуючи вибір саме цих країн тим, що в ХХ ст. вони стали провідними центрами розширення емігрантів, а також їх дослідницьких установ.

У своїй роботі дослідниця розглядає передумови виникнення, становлення та розвитку української суспільствознавчої науки за кордоном, аналізує діяльність українських центрів тощо. Автор робить висновок, що науковий доробок вчених-суспільствознавців українського зарубіжжя відіграв важливу роль у проголошенні незалежності України та у створенні глобального українського простору.

Проте й це дослідження, по суті, не зачіпає проблем розвитку економічної думки українського зарубіжжя, хоча аналіз діяльності науково-дослідних установ США та Канади певною мірою дозволяє з'ясувати ті напрями, в яких відбувається їх наукова діяльність.

Значно ближче до теми нашого дослідження є праці таких науковців, як Н. Петровська, С. Злупко, Л. Горкіна, П. Леоненко, О. Вербова, М. Чумаченко, В. Фещенко та інші.

Одним з перших українських економістів, що дослідили науковий спадок українського зарубіжжя, була Н. Петровська. У своїх працях вона акцентувала увагу на істотному внеску в історію та теорію кооперації професора Українського технічного господарського інституту (УТГІ) С. Бородаєвського, зазначаючи, що його монографія «Історія кооперації» (1924) «за своєю методологічною побудовою і використаним фактичним матеріалом набагато перевершує подібні праці французьких, німецьких та англійських авторів» [4, с. 255].

Розглядаючи діяльність Українського наукового інституту у Варшаві, Н. Петровська аналізує науковий доробок В. Садовського та Є. Гловінського, праці яких присвячені господарському розвитку України.

Стосовно другої половини ХХ ст. Н. Петровська досліджувала діяльність Інституту з вивчення СРСР, серед співробітників якого вона називає Д. Солов'я, В. Голубничого та інших, які також присвячували свої праці проблемам «розвитку народного господарства СРСР та УРСР» [4, с. 257].

Привертає увагу й аналіз напрямів наукової діяльності економістів 80-х – поч. 90-х років, які працювали у США, Канаді, Німеччині, зокрема В. Бандера, З. Мельник, І. Коропецький, Б. Винар та багато інших. Згадуються й імена економістів українського зарубіжжя, які з проголошенням української незалежності брали активну участь у розробці певних програм розбудови Української держави (П. Воробій, Б. Гаврилишин, І. Коропецький).

Серед плеяди вчених, які займалися дослідженням наукового доробку економістів-емігрантів, не можна не згадати С. Злупка, який будучи автором таких наукових посібників, як «Українська економічна думка в персоналіях» (1994) та «Економічна думка України: від давнини до сучасності» (2000) дає характеристику ряду українських вчених, що працювали за межами України, зокрема Б. Мартос, Ф. Щербина, В. Тимошенко, В. Голубничий та інші. Включає він також їх праці й у хрестоматію «Українська економічна думка» (1998) [5]. Аналізуючи праці економістів українського зарубіжжя, С. Злупко наголошує на тому, що «їх призабута і навіть знехтувана наукова спадщина синтезувала національну ментальність із світовими науковими досягненнями, що надає їй особливої цінності в теоретичному арсеналі розбудови економічної системи сучасної України, яка може, крім того, скористатися досягненнями економічної науки близьких і дальших сусідів» [6, с. 29].

Більш ґрунтовний доробок щодо українського зарубіжжя представлений у монографії Л. Горкіної і М. Чумаченка «ХХ століття в історії української економічної думки: коротка ретроспектива» (2011), де розглянуто наукову спадщину економістів українського зарубіжжя у 20–80-ті роки ХХ ст., а також подається стисла характеристика їх внеску в економічну науку. Зокрема, у сферах господарства (В. Садовський, В. Тимошенко, М. Васильів, О. Мищок та інші), кооперації (Ю. Павликовський, Є. Храпливий, І. Витанович, К. Коберський, Б. Мартос, С. Бородаєвський та інші), статистики (Л. Шрамченко, Ф. Щербина), демографії (В. Кубійович, С. Рудницький), фінансів (Є. Гловінський, М. Добриловський) тощо розглядаються їх дослідження щодо господарського розвитку СРСР та УРСР. Вчені зазначають, що «головним змістом і метою їх публікацій було привернення уваги до ресурсів та можливостей піднесення життєвого й культурного рівня українського населення, подальшого розвитку національного, кооперативного рухів» [7, с. 42]. Автори подають матеріал щодо тих наукових осередків в еміграції, в яких велися економічні дослідження, таких як Український вільний університет (УВУ), Українська господарська академія (УГА), яка була реорганізована в (УТГІ), Наукове товариство імені Шевченка (НТШ), Українська вільна академія наук (УВАН) та ін., розглядаються умови їх створення, науково-викладацький склад і видавнича діяльність.

Автори зазначали, що «протягом усього періоду наступу й ствердження в УРСР радянської командно-адміністративної системи та її економічної ідеології українська наукова економічна

думка продовжувала розвиватися в загальноцивілізаційному просторі ... на еміграції в різних країнах світу» [7, с. 41], у зазначених навчально-наукових центрах.

Л. Горкіна та М. Чумаченко зазначали, що як видавнича, так і викладацька діяльність представників української діаспори, їх участь у наукових конференціях і конгресах «поступово вводили українську наукову думку у контекст світового її розвитку» [7, с. 50]. Вони підкреслюють, що «ці дослідження стали вагомим внеском у збереження і розвиток нереалізованих в радянській Україні набутків української економічної культури, що мали загальноукраїнське, а в ряді випадків і світове значення» [7, с. 51].

Щодо напрямів наукових досліджень, то автори вважають, що крім суто теоретичних праць велика увага приділялась критично-порівняльному аналізу «сутності радянської суспільної системи та її впливу на соціальний та господарський розвиток України» [7, с. 51].

Л. Горкіна і М. Чумаченко приділяють значну увагу українським економістам «нової генерації», зокрема таких, як Л. Коваль, Б. Гаврилишин, І.-С. Коропецький та інші.

Вагомий внесок у дослідження наукової спадщини економістів українського зарубіжжя зробив П. Леоненко. Так, у науковій енциклопедії «Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія» (2013) [8], вченим висвітлено основні етапи еволюції національної та світової фінансової науки, зокрема, в аспектах її персоніфікації, термінологізації й концептуалізації.

Значну увагу П. Леоненко приділив дослідженню поглядів таких відомих економістів-емігрантів, як С. Бородаєвський, І. Витанович, Є. Гловінський, О. Мищок, Ф. Щербина та інші. Вчений подає ґрунтовний аналіз здобутків української економічної думки за кордоном стосовно фінансів, бюджету, податків, також детально розглядає біографічні дані зазначених представників української діаспори.

Отже, дослідження П. Леоненко збагатили українську економічну думку як аналізом праць представників українського зарубіжжя, так і значним доповненням ряду вчених, які працювали над економічними проблемами радянської України.

Серед плеяди сучасних вчених, які займаються вивченням спадку економістів-емігрантів, необхідно виокремити О. Вербову, праці якої виокремлюються новими методологічними підходами при дослідженні наукового доробку представників українського зарубіжжя [9, 10] та ін.

Розглядаючи місце та роль кооперації, вчена, насамперед, наголошує на її значущості та невід'ємності при побудові сучасної господарської системи України, наводить як приклад виступів відомого представника українського зарубіжжя Б. Мартоса: «Кооперація дає змогу побудувати той омріяний лад, у якому заспокоїться розбурхана революційна стихія, в кооперації кожен знайде достойну для себе роботу і поле діяльності» [11, с. 5]. Досліджуючи науковий доробок Б. Мартоса щодо причин виникнення кооперації, О. Вербова більшою мірою звертає увагу на такі ключові аспекти в його працях, як соціальна нерівність, боротьба за самостійність та викорінення експлуатації, з чим важко не погодитися.

Актуальність наукового доробку Б. Мартоса для сьогодення проявляється у тому, що вчений, розглядаючи кооперативний рух, тісно пов'язував його з політичним, професійним і національними рухами. На думку економіста-емігранта «кожен рух має для людства свою ціну, своє значення. Але не один з них не уявляє з себе панацеї, котра б позбавила людство од всякої біди і лише взаємодоповнюючи один одного, всі разом, кожен у своїй галузі вони прокладають дорогу людству до світлої будуччини» [11, с. 6]. Таке твердження вченого залишається доречним і в умовах сучасної структурної перебудови господарства України.

Істотний внесок у вивчення наукової спадщини економістів-емігрантів також зробили вчені кафедри історії та теорії господарства ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Так, Л. Корнійчук наголошувала на тому, що «предметом історії української економічної думки повинна бути й економічна думка, економічна наука українського зарубіжжя. Значна частина української інтелігенції, яка змушена була емігрувати з України, активно працювала за кордоном, відстоюючи і розвиваючи українську національну ідею, ідею української державності» [12, с. 7].

У своєму дослідженні вчена звертається до наукового доробку таких видатних представників українського зарубіжжя як О. Білімович, С. Бородаєвський, Б. Мартос та інших, зазначаючи, що «вже в перші післяреволюційні роки вони активно включалися в наукову діяльність, розробляли та пропагували різні варіанти суспільно-економічного розвитку, які будувалися на наукових засадах, охоплювали різні народногосподарські сфери і відрізнялися від програм, представлених ортодоксальними марксистами» [12, с. 385]. Саме тому, на думку Л. Корнійчук, «потрібне глибоке наукове переосмислення минулого» України [12, с. 383].

Великою мірою поповнила дослідження щодо спадщини економістів-емігрантів В. Фещенко. У своєму дослідженні «Економічна думка України про становлення і розвиток ринкових відносин (II половина XIX – початок XX ст.)», вчена розглядає наукову спадщину таких представників українського зарубіжжя, як О. Білімовича, В. Тимошенка, Б. Винара, І.-С. Коропецького, Л. Ковалю та інших. В. Фещенко вбачає важливість наукового доробку економістів-емігрантів у тому, що вони «...оригінальною постановкою проблем, методологією аналізу, обґрунтованими висновками привертала до себе увагу вітчизняних дослідників, стимулювали їхній науковий пошук» [13, с. 14].

На увагу заслуговує й хрестоматія «Економічні праці викладачів КНЕУ (перша третина XX ст.)» (2013), упорядником якої був С. Антонюк. Цінність праці полягає у тому, що в ній вперше було зібрано й опубліковано науковий доробок викладачів КНЕУ, частина з яких згодом, з різних причин, були змушені емігрувати. До таких вчених увійшли П. Кованько, В. Косинський, О. Оглоблін, С. Гольдельман та інші представники українського зарубіжжя [14], які зробили великий внесок у розвиток української економічної думки.

Істотний внесок у розробку методології дослідження української економічної думки, у тому числі й українського зарубіжжя, зробив П. Леоненко, зокрема, своєю працею «Методологічні аспекти української економічної думки (XIX–XX ст.)» (2004). Він також був автором статей, присвячених науковій діяльності ряду економістів української діаспори, таких як С. Бородаєвський, І. Витанович, Є. Гловінський, О. Мицюк, Ф. Щербина. Ці статті були опубліковані в енциклопедії «Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія» у 3-х томах (2013).

У сучасній науковій літературі з історії економічної думки України дослідники дедалі частіше використовують праці економістів українського зарубіжжя при дослідженні окремих напрямів господарської діяльності, зокрема в галузях фінансів і при вивченні становлення та розвитку ринкових відносин України у складі СРСР.

Так, праці економістів-емігрантів використовує В. Небрат у процесі аналізу державних фінансів СРСР та УРСР. Вивчаючи зазначене питання, дослідниця аналізує праці Є. Гловінського, М. Добриловського, В. Голубничого, І.-С. Коропецького та інших.

Проаналізувавши сучасний стан дослідженості наукової спадщини економістів-емігрантів, можна прослідкувати підвищення зацікавленості серед наукової спільноти до праць представників українського зарубіжжя. Проте об'єктом їхніх досліджень переважно є політичні, соціальні та історичні питання, лише останнім часом з'явилися дослідження, предметом яких стала й економічна проблематика. Так, методологічні проблеми вивчення української економічної думки, в тому числі й зарубіжної, досліджували П. Леоненко, С. Степаненко, А. Гальчинський; аналізом певних напрямів економічної науки в розробці представників української діаспори займалися С. Злупко, Р. Васильєва, Л. Горкіна, М. Чумаченко,

В. Небрат, Н. Супрун, О. Вербова, Ю. Тимченко та інші; дослідженням питання по персоналіям займалися, зокрема, Н. Петровська, С. Злупко, Л. Горкіна, П. Леоненко, О. Вербова, В. Фещенко, С. Антонюк.

Висновки. Встановлення радянської влади в Україні позначилось масовим відтоком інтелектуальних сил поза її межі. Причиною чого стали розбіжності в ідеологічних і політичних поглядах вчених й правлячої верхівки. Серед представників української інтелігенції, що опинилася в еміграції, досить важливе місце займали представники української економічної думки. Якщо на теренах СРСР міжвоєнний період характеризувався утвердженням командно-адміністративної системи та її економічної ідеології, то економічна думка українського зарубіжжя ХХ ст. розвивалася в контексті світової економічної науки. Це створило можливості для науковців-економістів української діаспори оцінити різні факти світового господарського розвитку на базі сучасних їм теоретичних положень, шукати більш об'єктивні оцінки при аналізі господарського життя, у тому числі й Радянської України. Дослідження, що проводилися економістами-емігрантами розкривали проблеми господарського розвитку України у складі СРСР і, безумовно, представляють науковий та певною мірою практичний інтерес.

Всебічне дослідження стану вивчення спадщини українського зарубіжжя свідчить про те, що у вітчизняній науці поступово зростає інтерес сучасних українських вчених до праць представників українського зарубіжжя. Проте, як правило, вчені продовжують вивчати лише окремі аспекти, зокрема висвітлення в працях українських економістів-емігрантів певних наукових проблем, внесок в економічну науку окремих її представників з діаспори. При цьому необхідно підкреслити, що згадані праці не вичерпують той масив напрацювань, який існує сьогодні. Їх виокремлено серед інших, які також заслуговують на увагу і тим самим дають можливість для подальшої праці над цією проблематикою, особливо щодо питання шляхів формування цілісної господарської системи України, з точки зору представників українського зарубіжжя, що може бути використано у сучасних умовах для побудови ефективної національної господарської системи.

Список використаних джерел

1. Троцинський В.П. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище / В.П. Троцинський. – К. : Интел, 1994. – 259 с.
2. Піскун В. Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття) : моногр. / В. Піскун. – К. : МП «Леся», 2006. – 672 с.
3. Грицук Т.В. Зарубіжнє українознавство як фактор цивілізаційного діалогу (роль і внесок західної діаспори) : автореф. дис. ... канд. екон. наук. – Чернівці, 2011. – 20 с.
4. Васильєва Р.Х. Історія економічної думки України : навч. посібник / Р.Х. Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська та ін. – К. : Либідь, 1993. – 272 с.
5. Українська економічна думка : хрестоматія ; [упоряд., наук. ред. С.М. Злупко]. – К. : Знання, 1998. – 448 с.
6. Злупко С. Українська економічна думка. Постаті і теорії / С. Злупко. – Львів : Євросвіт, 2004. – 544 с.
7. Горкіна Л.П. ХХ століття в історії української економічної думки: коротка ретроспектива / Л.П. Горкіна, М.Г. Чумаченко ; [під заг. ред. О.О. Шубіна]. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 142 с.
8. Леоненко П.М. Статті «Бородаєвський С., Вітанович І., Гловінський Є., Мицюк О., Щербина Ф» // Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія: у 3-х т. ; [за ред. Т.І. Єфименко, А.І. Мярковського ; ДННУ «Акад. фін. управління»]. – Вид. 2-ге, перероб. й допов. – К., 2013. – Т. 1. – С. 84–86, 122–123, 167–168, 385–386, 685–688.

9. Вербова О.С. Борис Мартос про соціально-економічні підвалини кооперації та її класифікацію / О.С. Вербова // Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету. – Львів : Укр. ДДТУ, 2005. – Вип. 15.3. – С. 310–313.

10. Вербова О.С. Національний господарський рух на західноукраїнських землях у 1848–1944 роках у контексті інституціоналізму / О.С. Вербова // Формування ринкової економіки. Спецвипуск. Методологічні проблеми сучасної політичної економії. – К. : КНЕУ, 2011. – С. 484–491.

11. Мартос Б. Теорія кооперації : курс лекцій / Б. Мартос. – Ренесбург-Берхтесгаден. 1947. – 165 с.

12. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України : навч. посібник / Л.Я. Корнійчук. – К. : КНЕУ, 2004. – 431 с.

13. Феценко В.М. Дослідження проблем становлення та розвитку ринкового господарства в працях економістів України другої половини XIX – початку XX ст. : моногр. / В.М. Феценко. – К. : Київ. нац. екон. ун-т., 2003. – 187 с.

14. Економічні праці викладачів КНЕУ (перша третина XX ст.) : хрестоматія ; [упоряд. С.Н. Антонюк]. – К. : КНЕУ, 2013. – 511 с.

References

1. Troshchyns'kyi V.P. *Mizhvoyenna ukraïns'ka emigratsiya v Yevropi yak istorychne i sotsial'no-politychne yavlyshche* [In between war Ukrainian emmigration in Europe as a historical, social and political phenomenon]. Kyiv, Intel, 1994, 259 p. [in Ukrainian]

2. Piskun V. *Politychnyi vybir ukraïns'koi emigratsii (20-ti roky XX stolittya): monogr.* [Political choice of Ukrainian emmigration (1920s): monograph]. Kyiv, MP «Lesya», 2006, 672 p. [in Ukrainian]

3. Hryshchuk T.V. *Zarubizhne ukraïnoznavstvo yak faktor tsyvilizatsiinogo dialogu (rol' i vnesok zakhidnoi diaspori): avtoref. ... dys. kand. ekon. nauk* [The foreign Ukrainian knowledge as a factor for civilized dialogue (the role and input of the western diaspora): autoabst. dis. ... cand. econom. sciences]. Chernivtsi, 2011, 20 p. [in Ukrainian]

4. Vasylyeva R.Kh., Gorkina L.P., Petrovs'ka N.A. ta in. *Istoriya ekonomichnoi dumky Ukrainy: navch. posibnyk* [The history of Ukrainian economic thought: textbook]. Kyiv, Lybid', 1993, 272 p. [in Ukrainian]

5. *Ukraiïns'ka ekonomichna dumka: Khrestomatiya* [Ukrainian economic thought: chrestomathy]. *Uporyad., nauk. red. per. S.M. Zlupko* [compl., scient. ed. S.M. Zlupko]. Kyiv, Znannya, 1998, 448 p. [in Ukrainian]

6. Zlupko S. *Ukraiïns'ka ekonomichna dumka. Postati i teorii* [Ukrainian economic thought. People and theories]. L'viv, Yevrosvit, 2004, 544 p. [in Ukrainian]

7. Horkina L.P., Chumachenko M.H. *XX stolittya v istorii ukraïns'koi ekonomichnoi dumky: korotka retrospektyva* [20th century in the history of Ukrainian economic thought: short retrospective]; pid zag. red. O.O. Shubina [gen. ed. O.O. Shubin]. Donetsk: DonNUET, 2011, 142 p. [in Ukrainian]

8. Leonenko P.M. *Statti «Borodaiivs'kyi S., Vytanovych I., Glovins'kyi Ye., Mytsiuk O., Shcherbyna F.»* [Articles «Borodaiivs'kyi S., Vytanovych I., Glovins'kyi Ye., Mytsiuk O., Shcherbyna F.]. *Finansy. Byudzhet. Podatky: natsional'na ta mizhnarodna terminologiya: u 3-kh t.; za red. T.I. Yefymenko, A.I. Myarkov's'kogo: DNNU «Akad. fin. upravlinnya»* [Finance. Budget. Taxes: national and international terminology: in 3 vol. ; [ed. by. T.I. Yefymenko, A.I. Miarkov's'kyi ; DNNU «Academy of financial management »]. *Vyd. 2-ge, pererob. y dopov* [Ed. 2nd, revised and enlarged.]. Kyiv, 2013, Vol. 1, pp. 84–86, 122–123, 167–168, 385–386, 685–688 [in Ukrainian]

9. Verbova O.S. *Borys Martos pro sotsial'no-ekonomichni pidvalyny kooperatsii ta ii klasyfikatsiyu* [Borys Martos on social and economic background of cooperation and its classification]. *Naukovyi visnyk Ukraïns'kogo derzhavnogo lisotekhnichnogo universytetu*, 2005, Iss.

15.3, pp. 310–313 [in Ukrainian]

10. Verbova O.S. *Natsional'nyi gospodars'kyi rukh na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh u 1848–1944 rokakh u konteksti instytutsionalizmu* [National economy movement on Western Ukrainian territories in 1848–1944 in the context of institutionalism]. *Formuvannya rynkovoï ekonomiky. Spetsvyypusk. Metodologichni problemy suchasnoi politychnoi ekonomii* [Formation of market economy. Special issue. Methodological problems of modern political economy]. Kyiv, Kyiv National Economics University was named after V.P. Hetman, 2011, pp. 484–491 [in Ukrainian]

11. Martos B. *Teoriya kooperatsii. Kurs leksii* [The theory of coopearion. Lectures]. Renesburh-Berkhtes-haden. 1947, 165 p. [in Ukrainian]

12. Korniychuk L.Ya. *Istoriya ekonomichnoi dumky Ukrainy: navch. posibnyk* [The history of economic thought : study guide]. Kyiv, KNEU, 2004, 431 p. [in Ukrainian]

13. Feshchenko V.M. *Doslidzhennya problem stanovlennya ta rozvytku rynkovogo gospodarstva v pratsyakh ekonomistiv Ukrainy drugoyi polovyny XIX – pochatku XX st.: monogr.* [The study of the formation and development of market national economy in the works of Ukrainian economists of the second half of 19th century- the beginning of the 20th century: monograph]. Kyiv, KNEU, 2003, 187 p.

14. *Ekonomichni pratsi vykladachiv KNEU (persha tretyna XX st.): khrestomatiya* [Economic works of the KNEU teaching staff (the first third of the 20th century): chrestomathy]; *uporyad. S.N. Antonyuk* [compl. S.N. Antoniuk]. Kyiv, KNEU, 2013, 511 p. [in Ukrainian]

Отримано 02.06.16

Поліусевич Ю.Г., канд. экон. наук, асистент кафедри історії та теорії господарства ГВУЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СТЕПЕНЬ ИЗУЧЕННОСТИ НАУЧНОГО НАСЛЕДИЯ ЭКОНОМИСТОВ УКРАИНСКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ УЧЕНЫМИ НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЫ

Представлен комплексный анализ взглядов современных ученых о научной значимости трудов экономистов украинского зарубежья и определена степень изученности их научного наследия современными учеными. Рассмотрена взаимосвязь отечественных научно-исследовательских учреждений и зарубежных научных центров.

Ключевые слова: украинское зарубежье, экономисты-эмигранты, научные центры, кооперация, финансы, хозяйственная система, экономическая мысль, исторический опыт.

Poliusevych Yu.G., PhD. (Economics), assistant, department of history and theory of national economy, State higher educational institution "Kyiv national economic university after Vadym Het'man"

THE RESEARCH LEVEL OF THE SCIENTIFIC HERITAGE OF UKRAINIAN ECONOMISTS ABROAD BY SCIENTISTS OF INDEPENDENT UKRAINE

This article dwells upon the complex analysis of modern views of scientists and the scientific significance of the Ukrainian foreign economists' works and their place and role in the modern Ukrainian economics' thought. Author considers the relationship of local research institutions with foreign scientific centres.

Keywords: Ukrainian foreign, economists emigrants, research centres, cooperation, finance, economic system, economic thought, historical experience.